

Kiedy ruch
powoduje
ból

Oceń
Zrozum
Podejmij
działanie

OGÓLNOŚWIĄTOWY ROK NA RZECZ ULGI W BÓLU MIĘŚNIOWO - SZKIELETOWYM Październik 2009 – Październik 2010

Ból mięśniowo-szkieletowy

Wprowadzenie

Ból mięśniowo-szkieletowy może być wynikiem powtarzanych naciągnięć, przeciążeń i zaburzeń mięśniowo-szkieletowych związanych z pracą fizyczną. Urazy te powodują różne zaburzenia powodujące ból kości, stawów, mięśni i otaczających struktur. Ból może mieć charakter ostry lub przewlekły, zlokalizowany lub rozlany. Najczęściej występującym przykładem bólu mięśniowo-szkieletowego są bóle krzyża. Inne przykłady to: zapalenie ścięgien i inne tendinopatie (entezopatie), neuropatie, mialgie (bóle mięśni) i złamania z przeciążenia.

Epidemiologia i aspekt ekonomiczny

- Ból mięśniowo-szkieletowy będący wynikiem przeciążenia dotyka 35% dorosłych i odpowiada za 29% dni absencji w pracy z powodu choroby.
- Ból krzyża jest najczęściej i najpowszechniej występującym urazem związanym z pracą w zachodnim społeczeństwie, jak również najbardziej kosztownym związanym z pracą schorzeniem mięśniowo-szkieletowym.
- Podczas gdy dla urazów związanych z podnoszeniem częstość występowania jest 1.3 razy większa u mężczyzn, częściej występują u kobiet następujące schorzenia: 3.0 razy częściej zespół cieśni nadgarstka, 2.3 razy częściej zapalenie ścięgna i 2.0 razy częściej urazy spowodowane powtarzaniem określonych ruchów.
- Obciążenie ekonomiczne związane z bólem mięśniowo-szkieletowym wysokością ustępuje tylko kosztom związanym z chorobami układu sercowo-naczyniowego.

Patofizjologia

Patofizjologia bólu mięśniowo-szkieletowego nie jest do końca jasna, ale udział w niej biorą procesy zapalne, zwłóknienie, degeneracja tkanki, neuroprzekazniki i zaburzenia nerwowo-czuciowe.

- *Zapalenie*: Uraz powoduje wzrost stężenia prozapalnych cytokin i mediatorów zarówno w zmienionej jak i ogólnoustrojowo. Prowadzi to do rozwoju sensytyzacji obwodowej.
- *Zwłóknienie*: Stan zapalny może powodować bliznowacenie włókniste (tzn. wzrost kolagenu wewnątrz i pomiędzy komórkami i tkankami), co redukuje swobodny ruch tkanek podczas ruchu, prowadząc do urazów w wyniku rozciągania i nasilając ból.
- *Degeneracja tkanek*: Wzrost stężenia mediatorów stanu zapalnego nasila działanie pozakomórkowych metaloproteinaz (enzymów, które degradują macierz pozakomórkową), obniżając tolerancję tkanek na obciążenie i prowadząc do dalszych urazów i nasilenia bólu.
- *Neuroprzekazniki*: Poziomy substancji P, CGRP i NMDA są podniesione w ścięgnach, w zwoju korzenia tylnego i rogach tylnych rdzenia kręgowego.
- *Czynniki neurosensoryczne/neuroimmunologiczne*: Nadwrażliwość wraz ze wzrostem poziomu neurotransmiterów, mediatorów stanu zapalnego i cytokin prozapalnych powoduje obwodową sensytyzację nocycceptorów lub ośrodkowe wzmocnienie bólu. Obniżona wrażliwość pojawia się w wyniku ucisku nerwu spowodowanego zwłóknieniem.

Objawy kliniczne

- Ból może być ostry lub przewlekły, zlokalizowany lub rozlany, może dotyczyć układu mięśniowo-szkieletowego lub powiązanych z nim struktur nerwowych.
- Objawy kliniczne obejmują:
  - ból miejscowy lub rozlany i przetrwały
  - tkliwość uciskową
  - podrażnienie nerwów obwodowych
  - osłabienie

- ograniczenie ruchomości i sztywność
- Objawy stopniowo narastają wraz z postępującym uszkodzeniem tkanki i stanem zapalnym oraz ze wzrostem ilości zmienionych struktur anatomicznych, tzn. punktów tkliwych.
- Objawy są nasilane przez stres osobisty i związane z pracą, np. niski stopień kontroli nad swoją pracą, trudności w relacjach z innymi, presję czasu
- W odpowiednich nerwach obwodowych zmniejsza się szybkość przewodnictwa nerwowego.
- Objawy podlegają dziennym wahaniom. Początkowo objawy zmniejszają się wraz z zaprzestaniem pracy (tzn. pomiędzy zmianami w pracy, w ciągu weekendów i podczas wakacji). Jeśli narażenie na uraz pozostaje, a uszkodzenie tkanki postępuje, objawy mogą być niedostatecznie uśmierzane przez odpoczynek i może dojść do powstania bólu stałego.

Kryteria diagnostyczne

- Miejscowy oraz napadowy lub przetrwały ból tkanek mięśniowo-szkieletowych może być oceniany przy użyciu skali wzrokowo-analogowej; natomiast niesprawność (np. osłabienie mięśni) przy użyciu kwestionariusza Roland Morris Disability Questionnaire (RMDQ). Testy te są rekomendowane przez Multinational Musculoskeletal Inception Cohort Study.
- UBMA (upper-body musculoskeletal assessment) to narzędzie opracowane przez Kramera stosowane do oceny schorzeń i dolegliwości bólowych górnych partii ciała.
- Obecność ogólnoustrojowej reakcji zapalnej we wczesnej fazie może być potwierdzona przez wzrost w surowicy białka C-reaktywnego, interleukiny-6 lub TNFalfa. Wzrost wiąże się z podniesieniem wyników uzyskiwanych w UBMA, nasileniem przewlekłego bólu krzyża i bólu związanym z schorzeniami układu mięśniowo-szkieletowego.

Rozpoznanie i leczenie

- Rozpoznanie obejmuje obwodowe neuropatie; zapalenie nadkłykcia bocznego lub przyśrodkowego /zapalenie ścięgna; zapalenie ścięgien pierścienia rotatorów, mięśnia dwugłowego lub nadgarstków; skręcenie lub zwichnięcie nadgarstka, zapalenie ścięgna Achillesa; zapalenie mięśni i mialgia; zapalenie kości i stawów; nadwyrężenie mięśni szyi i ból krzyża.
- Leczenie jest zwykle wielodyscyplinarne:
  - Fizjoterapia, przede wszystkim program ćwiczeń (aerobik, wzmacnianie, rozciąganie) wraz z leczeniem fizykalnym z zastosowaniem ciepła lub zimna
  - Szynowanie i/lub ortezy
  - Niesteroïdowe leki przeciwzapalne (NLPZ), np. ibuprofen
  - Ograniczenie przeciążenia w pracy lub zwiększony odpoczynek
  - Terapia stresu/interwencje behawioralne
- Niestety wyleczalność zmian zwłóknieniowych tkanek wywołanych przez stan zapalny jest minimalna, nawet po całkowitym zaprzestaniu nadwyrężania/aktywności w czasie do 12 miesięcy. Tak więc ból będący wynikiem bliznowacenia włóknistego ma charakter przewlekły.

Piśmiennictwo

1. Barbe MF, Elliott MB, Abdelmagid SM, Amin M, Popoff SN, Safadi FF, Barr AE. Serum and tissue cytokines and chemokines increase with repetitive upper extremity tasks. *J Orthop Res* 2008;26:1320–6.
2. Bureau of Labor Statistics. Nonfatal occupational injuries and illnesses requiring days away from work, 2007. Washington, DC: United States Department of Labor News, USDL 08-1716, November 20, 2008. Available at: <http://www.bls.gov/iff/home.htm>. Accessed March 3, 2009.
3. Carp SJ, Barbe MF, Winter KA, Amin M, Barr AE. Inflammatory biomarkers increase with severity of upper-extremity overuse disorders. *Clin Sci (Lond)* 2007;112:305–14.
4. Elliott MB, Barr AE, Clark BD, Amin M, Amin S, Barbe MF. High force reaching task induces widespread inflammation, increased spinal cord neurochemicals and neuropathic pain. *Neuroscience* 2009;23:158:922–31.
5. Koch A, Zacharowski K, Boehm O, Stevens M, Lipfert P, von Giesen HJ, Wolf A, Freynhagen R. Nitric oxide and pro-inflammatory cytokines correlate with pain intensity in chronic pain patients. *Inflamm Res* 2007;56:32–7.
6. Kramer JF, Potter P, Harburn KL, Speechley M, Rollman GB. An upper body musculoskeletal assessment instrument for patients with work-related musculoskeletal disorders: a pilot study. *J Hand Ther* 2001;14:115–21.
7. Stauber WT, Smith CA, Miller GR, Stauber FD. Recovery from 6 weeks of repeated strain injury to rat soleus muscles. *Muscle Nerve*. 2000;23:1819–25.
8. Wang H, Schiltenswolf M, Buchner M. The role of TNF-alpha in patients with chronic low back pain-a prospective comparative longitudinal study. *Clin J Pain* 2008;24:273–8.

